

Øjenpatient:

”Det gør mig tryk at få ordentlig besked om min situation”

En dag på øjenafdelingen i Næstved

For knap et år siden opdagede Kurt Linds øjenlæge tilfældigt et hul centralt i Kurts nethinde og henviste ham til Øjenambulatoriet Næstved på Sjællands Universitetshospital for at få en specialistvurdering af situationen. Øjenforeningen var en flue på væggen under Kurts første møde med hospitalsvæsenet.

Af **Anne Mette Steen-Andersen** Foto **Joachim Rode**

S

YGEPLEJERSKE Tina Burkø stiller sig i dørråbningen til venteværelset i Øjenambulatoriet Næstved på Sjællands Universitetshospital: "Kurt Lind," siger hun højt, mens hun ser rundt i lokalet, hvor

skarpe kiler af middagssol får de ventende patienter og deres pårørende til at misse med øjnene i modlyset. Kurt Lind og hans kone Ghita rejser sig. De er kørt hele vejen fra Havnsø nordøst for Kalundborg tidligere på dagen. De har siddet i venteværelset et stykke tid, da de ville være sikre på at nå frem i tide.

Kurt smiler lettet, da han trykker Tinas hånd og følger med hende ind i et af de tilstødende lokaler. Han har været lidt urolig her til morgen. Uroen skyldes, at hans praktiserende øjenlæge for knap et år siden opdagede et hul centralt i Kurts nethinde, et såkaldt makulahul. Kurt har type 2-diabetes. Det var i forbindelse med en årlig øjenkontrol, at øjenlægen gjorde ham opmærksom på hullet og henviste ham til specialistvurdering i Øjenambulatoriet Næstved på Sjællands Universitetshospital med det formål at få afklaret, om det er nødvendigt at operere Kurt i øjet.

"Det var lidt chokerende at få den besked. Min øjenlæge sagde til mig, at jeg måske kunne risikere at miste synet," fortæller Kurt, mens han sætter sig i den stol, Tina viser ham hen til.

Et makulahul er et hul i den centrale del af nethinden (makula eller den gule plet), som er det område, hvor skarpsynet og farvesynet

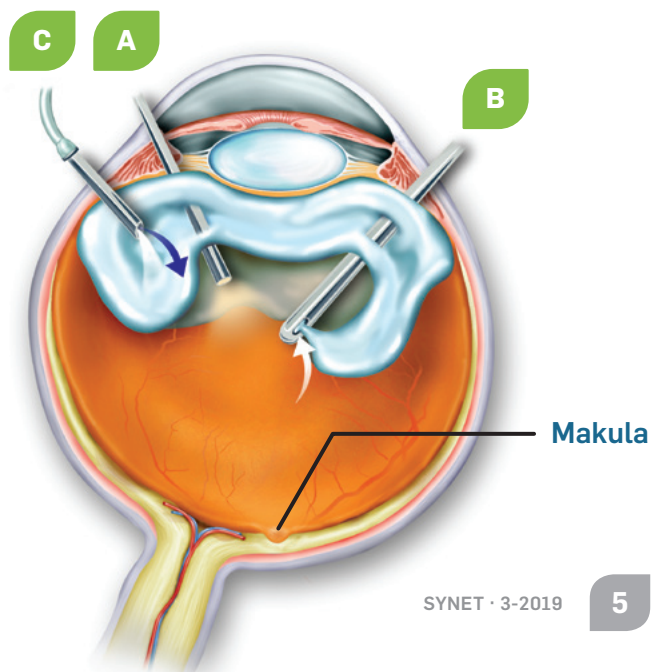
dannes. Hullet kan medføre uskarphed centralt i synsfeltet. Uskarpheden viser sig ved, at synsbilledet opleves som forvrænget eller snøret sammen mod midten. Det kan blandt andet gå ud over evnen til at køre bil og til at genkende ansigter. Et makulahul opstår som regel, fordi glaslegemet (den geleagtige masse, der udfylder det indre øje) med alderen skrumper ind og løsner sig fra den bageste del af nethinden. Når det sker, risikerer glaslegemet at trække et hul i makula.

Opmåling af øjet

Tina lukker døren til det lille lokale og dæmper belysningen. Hvis Kurt skal opereres for sit makulahul, vil det også være nødvendigt at operere ham for grå stær. Et makulahul opereres ved, at glaslegemet fjernes, og den geleagtige masse i øjets indre erstattes med saltvand og eventuelt luft eller medicinsk gas. Operationen kaldes en vitrektomi.

Vitrektomi

Ved vitrektomi benyttes en lyskilde (A) til at belyse øjets indre, en sugekanyle til at udsuge glaslegemet (B) og en kanyle til at indsprøjte saltvand i samme tempo, som glaslegemet suges ud (C). Proceduren bevirker, at øjet bevarer sit indre tryk og dermed sin ydre form.

"Når kirurgen fjerner glaslegemet, vil øjet næsten altid efterfølgende udvikle grå stær. Derfor er det en fordel, at vi opererer dig for grå stær, inden vi fjerner dit glaslegeme. Jeg fortæller dig mere om det hele, når vi er færdig med at lave undersøgelserne," siger Tina og tænder for det apparat, IOL Master, Kurt sidder foran.

En IOL Master opmåler øjets dimensioner, for eksempel krumningen på hornhinden, for-kammerets tykkelse og øjets længde. Målene skal bruges til at udregne dimensionerne og styrken af den kunstige linse, som implanteres i øjet i forbindelse med en grå stær-operation. Ofte vil det være nødvendigt at operere for grå stær på begge øjne, da brydningsforholdene i de to øjne ellers vil blive forskellige, og det kan give billedforstyrrelser.

Øjenkirurgerne på Næstved Sygehus er de eneste i Region Sjælland, som foretager vitrektomi. De opererer et sted mellem 600 og 800 patienter med kirurgiske nethindesygdomme hvert år.

Et plaster på såret

Tina åbner døren til et nyt lokale og beder Kurt om at tage plads foran synstavlen. Kurt lægger sine briller fra sig på bordet og får i stedet en klap for det syge øje. Tina noterer, mens Kurt efter bedste formåen remser bogstaverne på synstavlen op linje for linje. Øvelsen gentages med brilleglas for det raske øje og derefter en sort skive med et lille centralt hul, så han kun kan se med den del af nethinden, som makula udgør. Proceduren repeteres på det andet øje. Som ventet har Kurt svært ved at se bogstaverne på synstavlen, når han kun ser med makula. Kurt griner og konstaterer, at der ikke er meget udsyn.

Alle patienter, der henvises til Øjenambulatoriet Næstved på Sjællands Universitetshospital, får undersøgt deres afstandssyn. Dels for at identificere eventuelle uopdagede øjenforandringer, dels for at have et sammenligningsgrundlag til næste gang, patienten kommer på afdelingen. På samme måde er det kutyme, at patienten får lavet en brillemåling, der afklarer, om brillestyrken matcher patientens reelle synsedsættelse.

"Det er noget mærkeligt noget med øjne. Hvis jeg havde haft et sår på benet, kunne jeg jo

Det er på tale, at Kurt skal have lavet en grå stær-operation. For at kunne udregne dimensionerne og styrken af den nye, kunstige linse får Kurt målt sit øje i en IOL Master.

sagtens selv rense det og sætte plaster på. Men et hul i øjet – her kan jeg ingenting gøre selv! Jeg må bare have tillid til, at der er nogle professionelle øjenlæger, der får mig repareret," siger Kurt, mens han læner hovedet lidt tilbage, så Tina kan komme til at dryppe hans øjne.

Øjendråberne udvider Kurts pupiller, således at Tina – når hun senere skal skanne Kurts nethinde – bedre kan komme til at se ind bagtil i øjet. Mens øjendråberne begynder at virke, finder Tina en brochure frem, der beskriver forløbet under og efter en grå stær-operation og en vitrektomi.

"Når jeg har skannet din nethinde, skal du ind til vores øjenlæge Christina Hatem og tale med hende om, hvorvidt det er en god idé for dig at blive opereret. Husk på, at øjenlægen er her for at informere og rådgive dig – i sidste ende er det dig, der træffer beslutningen," understreger Tina.

Mange nye informationer

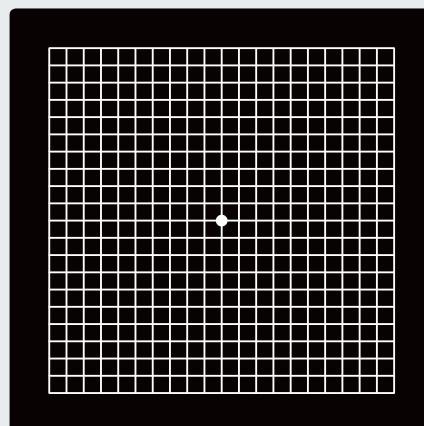
Det tager lidt tid, førend øjendråberne har udvidet pupillen til den ønskede størrelse. Kurt og Ghita sætter sig ud på gangen og venter. Øjendråberne svier. Det føles som at have små stykker grus i øjnene, konstaterer Kurt. Men han lader sig ikke mærke videre af det. I det hele taget skal der meget til at slå Kurt ud af kurs. Han vil hellere se det morsomme i alle situationer, end han vil hænge sig i det, der ikke går helt efter planen. Det nytter jo alligevel ikke at ærgre sig på forhånd, lyder hans livsfilosofi. Kurt vender sig mod Ghita:

"Der er mange nye informationer at forholde sig til, men jeg synes, at det er meget jordnært og til at forstå alt sammen. Og så er det rart, at jeg begynder at begribe, hvad det er for et indgreb, jeg måske skal igennem – jeg har jo været helt på bar bund det sidste års tid," siger han.

Tina afbryder venligt Kurt og Ghitas samtale. Øjendråberne har gjort deres arbejde, og Kurt er klar til at blive skannet. Det foregår ved et såkaldt OCT-apparat som ved hjælp af avanceret computerteknologi kan fremstille et todimensionelt tværsnit af nethinden. Tina skanner begge Kurts øjne for at kunne sammenligne nethindens struktur i det raske og det syge øje.

Tina beder Kurt og Ghita om at tage plads i venteværelset, og så vil de lige straks blive kaldt ind til øjenlægen, som vil gennemgå skanningsresultaterne og tale med Kurt om det videre forløb.

Hvis du ikke ser et gitter, kan det være tegn på en øjensygdom!

Opdag de tidlige tegn på øjensygdom:

- Tag eventuelle læsebriller på
- Se på prikken i midten
- Dæk et øje ad gangen

Er linjerne omkring pletten forvrængede eller bølgede, skal du *altid* tale med din øjenlæge om det.

Et stort krater midt i øjet

Christina Hatem lader et kort øjeblik øjnene glide hen over computerskærmen, så vender hun sig mod Kurt. Hun spørger ind til, om Kurt tidligere har været opereret i øjnene, om der er arvelige øjensygdomme i hans familie, om han har allergier, hvilke lægemidler han får fast, og om han har haft øjenproblemer i forbindelse med sin type 2-diabetes. Endelig er Christina interesseret i at få afklaret, om han er generet af hullet i nethinden. Kurt ryster på hovedet: Han har ingen mærkbare synsgener i hverdagen, når han bruger begge øjne, lyder svaret.

Kurt får testet sit afstandssyn. Det gør alle patienter, der henvises til Øjenambulatoriet i Næstved. Det sker blandt andet med henblik på at identificere uopdagede øjenforandringer.

Christina måler trykket i Kurts øjne for at sikre sig, at han ikke har grøn stær. Og så betragter hun igen hans nethinde fra forskellige vinkler og spørger ind til, hvordan Kurt opfatter de streger af lys, som apparaturet udsender. Et spørgsmål, der skal afklare, om Kurts synsfelt er forvrænget. I så fald vil han se lysstregerne som bugtede eller knækkede. Det er ikke tilfældet.

"Nu skal du se, Kurt."

Christina kalder resultaterne af de skanninger, Tina for lidt siden foretog af Kurts øjne, frem på sin computerskærm.

"Det første billede, jeg viser dig, er af dit højre øje – det øje, som ikke fejler noget. Sådan her skal nethinden se ud. Det næste er af dit venstre øje. Det ser noget anderledes ud. Skanningen går ned igennem makula, og som du kan se, er der et hul i nethinden, som er dækket af en slags cellofanagtig hinde. Det er makulahullet," forklarer Christina.

Kurt rykker stolen lidt tættere på skærmen og betragter de to skanningsbilleder en ekstra gang. "Det ser meget voldsomt ud – det ligner jo nærmest, at jeg har et krater på flere centimeter inde i øjet," konstaterer han og ser spørgende på Christina. Hun ryster afvisende på hovedet: Makulahullet er højst en 0,1 millimeter bredt. Det er billedet, der snyder, fordi det er blæst op i et stort format.

Med tid kommer råd

En vitrektomi er ikke et risikofrit indgreb. Når glaslegemet fjernes og erstattes med saltvand og gas eller luft, er der risiko for at få en betændelsesreaktion i øjet. Desuden er risikoen for nethindeløsning øget resten af livet efter en vitrektomi. Det forklarer Christina til Kurt, hvorefter hun siger, at sygehuset derfor anbefaler, at man venter med at få foretaget indgrebet, indtil at man oplever gener fra makulahullet.

"Da du slet ikke oplever synsgener, vil jeg anbefale, at vi venter med at operere. Vi følger

Christina studerer Kurts nethinde fra flere vinkler, samtidig med at hun udsætter hans øje for lyspåvirkning. Herved forsøger hun at afklare, om Kurts synsfelt er forvrænget.

dig selvfølgelig tæt med skanninger. Hvis din tilstand ændrer sig, kan vi lave en ny plan. Hvad tænker du om det?" spørger hun.

Kurt nikker. Det lyder fornuftigt, mener han. Og selvom han, inden han og Ghita ankom til Øjenambulatoriet ved middagstid, havde besluttet sig for, at han ikke ville spille tiden med at lade bekymringerne dominere, må han alligevel indrømme, at han er lettet over samtalens udfald.

"Det har været en lettelse at få klarhed over, hvordan det står til med mit øje. Jeg har jo trods alt haft lidt svært ved at slippe tanken om, at jeg måske stod til at miste synet på det ene øje. Men så galt er det jo ikke, kan jeg forstå," siger Kurt og smiler til Ghita.

Christina udleverer et lille ark ternet papir til Kurt. Hun instruerer ham i, hvordan han med hånden for det raske øje skal betragte linjerne på arket. Hvis de bugter, eller bogstaverne hopper på linjerne, kan det være tegn på forværring, og så skal han kontakte Øjenambulatoriet.

Inden Kurt og Ghita sætter kursen tilbage mod Havnsø, henvender Kurt sig i receptionen og får en ny tid til opfølgende undersøgelser om en måned. ■

ET ØJEBLIK på Folkemødet

I JUNI mødes politikere, embedsmænd, lobbyister, medlemsorganisationer og helt almindelige borgere på Folkemødet i Allinge på Bornholm. Begivenheden synes kun at vokse hvert år, således at flere beslutningstagere deltager end året før. I juni 2019 var Øjenforeningen med på Folkemødet for første gang: Med arrangementet 'Et øjeblik' satte vi øjenområdets udfordringer på den politiske dagsorden og fik samtidig mulighed for at indgå i dialog med beslutningstagere på sundhedsområdet og i andre organisationer.

Både før og efter en klassisk debat, inviterede vi de fremmødte til at stoppe op et øjeblik, og med egne øjne opleve, hvordan det føles, når man mister synet. Selv at mærke udfordringerne, når synet forsvinder, men hverdagen fortsætter.

Sammen med øjenpatienten Knud Romer, professoren Miriam Kolko og regionsrådsformanden for Region Midtjylland Anders Kühnau stillede vi skarpt på øjenområdets udfordringer og spurgte, hvorfor øjenpatienter skal miste synet i øjenlægens venteværelse.

Øjenforeningens tilstedeværelse på Folkemødet blev gjort mulig som følge af donationer fra virksomhederne Bayer og Novartis. Det er dog kun Øjenforeningen, der har haft indflydelse på indhold og afvikling af arrangementerne. ■

Cezin® pluz

Cezin® pluz - kosttilskud med vitaminer og zink
som hjælper til at opretholde et normalt syn

1 tablet indeholder:

- 125 mg C-vitamin
- 75 mg E-vitamin
- 20 mg zink
- 2,5 mg lutein
- 0,5 mg zeaxantin
- 0,5 mg kobber

Cezin® pluz fås direkte hos AMWOfarma og udvalgte optikere.

Information og bestilling:

Tlf: 40 48 18 36

Netbutik: cezin.dk

Mail: kontakt@amwo.eu

